

ભારતમા આરોગ્ય સંભાળના સુધારાઓ

રણજીતભાઈ ગમનભાઈ ગામીત

આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર

શ્રીમતી જી. જી. કુંડલીયા ગ્રેજ્યુએટ ટીચર્સ કોલેજ રાજકોટ.

સારાંશ:

ભારત વસ્તીની દ્રષ્ટિએ વિશ્વનો બીજો સૌથી મોટો દેશ છે, સૌથી મોટી લોકશાહી છે અને સૌથી ઝડપથી વિકસતી અર્થવ્યવસ્થાઓમાંની એક છે. આવી સ્થિતિમાં આ ક્ષેત્ર પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાને પ્રાથમિકતા આપવી જરૂરી બની જાય છે કારણ કે તે વ્યક્તિઓના મૂળભૂત જીવનને અસર કરે છે. ભારત પ્રજાસત્તાક બન્યું ત્યારથી, માનવ અને આર્થિક વિકાસને અસર કરતા તમામ સંભવિત ક્ષેત્રોમાં સતત પ્રગતિ થઈ રહી છે. હેલ્થકેરમાં હોસ્પિટલો, તબીબી ઉપકરણો, ક્લિનિકલ ટ્રાયલ, ટેલિમેડિસિન, તબીબી પ્રવાસન, આરોગ્ય વીમો અને તબીબી સાધનોનો સમાવેશ થાય છે. આરોગ્ય સંભાળમા તમામ એવી પ્રવૃત્તિઓ જેનો પ્રાથમિક હેતુ સ્વાસ્થ્યને પ્રોત્સાહન આપવા, પુનઃસ્થાપિત કરવાનો અથવા જાળવવાનો રહેલો છે તેનો સમાવેશ થાય છે.

Vidhyayana - ISSN 2454-8596

An International Multidisciplinary Peer-Reviewed E-Journal

www.vidhyayanaejournal.org

Indexed in: Crossref, ROAD & Google Scholar

આરોગ્ય સુધારણાના સામાન્ય ક્ષેત્રોમાં સાર્વત્રિક કવરેજ, ખર્ચ નિયંત્રણ, ગુણવત્તા સુધારણા, દર્દી-કેન્દ્રિત સંભાળ, હેલ્થ ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી, વર્કફોર્સ ડેવલપમેન્ટ, હેલ્થકેર ડિલિવરી મોડેલ્સ, આરોગ્યની સુવિધાઓમાં સમાનતા જેવા ક્ષેત્રોનો સમાવેશ થાય છે. વિકસિત ભારતના વિઝન 2047 હેઠળ, આદિવાસી સમુદાયો માટે સમર્પિત કૌશલ્ય વિકાસ કેન્દ્રો. હસ્તકલા બજારનો વિકાસ અને તેમની કુદરતી પ્રતિભાને પ્રોત્સાહન આપવું. ઈ-કોમર્સ કનેક્ટિવિટી. આર્થિક વિકાસ માટે NRLM અને અન્ય સંલગ્ન યોજનાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. અને કેટલીક આરોગ્ય સંભાળને લગતી સરકારી પહેલ કરવામાં આવી છે. જેવી કે રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય મિશન., આયુષ્માન ભારત., પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના, નેશનલ મેડિકલ કમિશન., પીએમ નેશનલ ડાયાલિસિસ પ્રોગ્રામ., જનનિ શિશુ સુરક્ષા કાર્યક્રમ, રાષ્ટ્રીય બાલ સ્વાસ્થ્ય કાર્યક્રમ તેમજ કેન્દ્ર સરકારની યોજનાઓમાં યુનિવર્સલ હેલ્થ કવરેજ, રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય મિશન-2013, હોસ્પિટલ અને હેલ્થકેર માટે નેશનલ એકેડિટેશન બોર્ડ, ભારતીય જાહેર આરોગ્ય ધોરણો-૨૦૧૨, તેમજ છ નવી ઓલ ઈન્ડિયા ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેડિકલ સાયન્સ સંસ્થાઓ, દરેક જિલ્લામાં મેડિકલ શરૂ કરવાનો વગરનો સમાવેશ થાય છે. જે ભારતને આરોગ્યની દ્રષ્ટીએ તંદુરસ્તીના વિકાસ તરફ આગળ લઈ જાય છે.

ભૂમિકા:

ભારત વસ્તીની દ્રષ્ટિએ વિશ્વનો બીજો સૌથી મોટો દેશ છે, સૌથી મોટી લોકશાહી છે અને સૌથી ઝડપથી વિકસતી અર્થવ્યવસ્થાઓમાંની એક છે. આવી સ્થિતિમાં આ ક્ષેત્ર પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાને પ્રાથમિકતા આપવી જરૂરી બની જાય છે કારણ કે તે વ્યક્તિઓના મૂળભૂત જીવનને

Vidhyayana - ISSN 2454-8596

An International Multidisciplinary Peer-Reviewed E-Journal

www.vidhyayanaejournal.org

Indexed in: Crossref, ROAD & Google Scholar

असर करे छे. भारत प्रजासत्ताक बन्युं त्यारथी, मानव अने आर्थिक विकासने असर करता तमाम संभवित क्षेत्रोमां सतत प्रगति थई रही छे. हालमां, भारत सौथी ञडपथी विकसती अर्थव्यवस्था अने विश्वनी सौथी मोटी लोकशाहीमांनी अेक छे. आवक अने रोजगार बंने द्रष्टिये आरोग्य संभाण भारतना सौथी मोटा क्षेत्रोमांनुं अेक बनी गयुं छे. हेल्थकेरमां होस्पिटलो, तबीबी उपकरणो, क्लिनिकल ट्रायल, आउटसोर्सिंग, टेलिमेडिसिन, तबीबी प्रवासन, आरोग्य वीमो अने तबीबी साधनो नो समावेश थाय छे. आरोग्य संभाण सुधारणानो ध्येय आरोग्य संभाणने वधु सुलभ बनाववानो अने तमाम नागरिको माटे उपलब्ध कराववानो छे. भारतनी आरोग्य संभाण अे डिलिवरी सिस्टमने बे मुख्य घटकोमां वर्गीकृत करे छे - जाहेर अने भानगी. ग्रामीण विस्तारोमां प्राथमिक आरोग्यसंभाण केन्द्रो (PHCs) ना स्वरूपमां मूलभूत आरोग्यसंभाण सुविधाओ पूरी पाडवा पर ध्यान केन्द्रित करे छे. आरोग्य सुधारा पध्दतिनी कार्यक्षमता, सुलभता अने गुणवत्तामां सुधारो करवानो छे. हेल्थकेर आरोग्यने जाणववा अथवा पुनःस्थापित करवा माटे बीमारीओ अने एजओना निवारण, निदान, सारवार अने व्यवस्थापननो समावेश करे छे. तेमां तबीबी व्यावसायिको, होस्पिटलो, क्लिनिकस, डार्मसीओ अने अन्य आरोग्यसंभाण सुविधाओ द्वारा पूरी पाडवामां आवती सेवाओनी विशाण श्रेणीनो समावेश थाय छे. विकसित भारत 2047नुं लक्ष्य आञ्जडीना 100मां वर्ष, 2047 सुधीमां भारतने विकसित राष्ट्र बनाववानुं छे. आ विञनमां आर्थिक वृद्धि, सामाजिक प्रगति, पर्यावरणीय टकाउपणुं अने सुशासन सहित विकासना विविध पासाओनो समावेश थाय छे. आ उपरांत, आदिवासी समुदायो माटे समर्पित कौशल्य विकास केन्द्रो.

હસ્તકલા બજારનો વિકાસ અને તેમની કુદરતી પ્રતિભાને પ્રોત્સાહન આપવું. ઈ- કોમર્સ કનેક્ટિવિટી. જેવી યોજનાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. માટે ભારતમા આરોગ્ય સંભાળની સુધારણા અંગેનો લેખ રજૂ કરવાનો ઉપક્રમ છે.

આરોગ્ય સંભાળ સુધારણા "તમામ પ્રવૃત્તિઓ જેનો પ્રાથમિક હેતુ સ્વાસ્થ્યને પ્રોત્સાહન આપવા, પુનઃસ્થાપિત કરવાનો અથવા જાળવવાનો છે." - WHO

આરોગ્ય ક્ષેત્રના સુધારા એ નીતિ અને સંસ્થાકીય ગોઠવણોમાં મૂળભૂત પરિવર્તનની સતત પ્રક્રિયા છે, જે સરકાર દ્વારા માર્ગદર્શન આપવામાં આવે છે અને આરોગ્ય ક્ષેત્રની કામગીરી અને કામગીરી અને છેવટે વસ્તીના આરોગ્યની સ્થિતિને સુધારવા માટે રચાયેલ છે. આરોગ્ય સંભાળને લગતી તાજેતરની સરકારી પહેલમા રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય મિશન, આયુષ્માન ભારત.,પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના, નેશનલ મેડિકલ કમિશન, પીએમ નેશનલ ડાયાલિસિસ પ્રોગ્રામ., જનનિ શિશુ સુરક્ષા કાર્યક્રમ, રાષ્ટ્રીય બાલ સ્વાસ્થ્ય કાર્યક્રમ છે.મંત્રાલય ત્રણ વિભાગોથી બનેલું છે: આરોગ્ય વિભાગ, કુટુંબ કલ્યાણ વિભાગ,આયુષ વિભાગ: આયુર્વેદ, યોગ અને પ્રાકૃતિક ચિકિત્સા વિભાગ, યુનાની, સિદ્ધ અને હોમિયોપેથી, આયુર્વેદ , અને અન્ય યોગ અને અન્ય વૈકલ્પિક દવા પ્રણાલીઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે.

આરોગ્ય સંભાળ પ્રણાલીઓમાં સુધારા માટેના ક્ષેત્રો.

સાર્વત્રિક આરોગ્ય કવરેજ:

UHC તમામ લોકોને જરૂરી ગુણવત્તાયુક્ત આરોગ્ય સેવાઓ પૂરી પાડે છે. દરેક લોકો આર્થિક મુશ્કેલી વિના તેમને જોઈતી આરોગ્ય સેવાઓ પ્રાપ્ત કરે. સુધારાનો હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો હોઈ શકે છે કે તમામ નાગરિકોને નાણાકીય મુશ્કેલીનો સામનો કર્યા વિના આવશ્યક આરોગ્યસંભાળ સેવાઓની સુવિધાઓ મળી શકે.

ખર્ચ નિયંત્રણ:

આરોગ્ય સંભાળમાં ખર્ચા નિયંત્રણ એટલે દર્દીના શ્રેષ્ઠ અનુભવોને બલિદાન આપ્યા વિના પૈસા બચાવવા અને ખર્ચ ઘટાડવાના રસ્તાઓ શોધવા વિશે કાર્ય કરે છે. દર્દીઓને અસરકારક, સુલભ અને ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળી સંભાળ પૂરી પાડવી એ આગવી પ્રાથમિકતા રહેલી છે. આરોગ્યસંભાળના ખર્ચને નિયંત્રિત કરવાના પગલાં, જેમ કે ખર્ચ-અસરકારક પ્રથાઓ અમલમાં મૂકવી, દવાઓની કિંમતોની ઘટ કરવી અને વહીવટી પ્રક્રિયાઓને સુવ્યવસ્થિત કરવી.

ગુણવત્તા સુધારણા:

ગુણવત્તા સુધારણાએ વ્યવસ્થિત અભિગમ છે. જે આરોગ્યસંભાળ વિતરણની ગુણવત્તા અને સલામતીને સુધારવા માટે ડેટા દ્વારા માર્ગદર્શન આપવામાં આવે છે. બદલાણ માટેના ધોરણો હચોવા જરૂરી પણ તે બદલાતા હોવા જોઈએ. સુધારાઓ આરોગ્યસંભાળ સુવિધાઓ અને

વ્યાવસાયિકો દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી સંભાળની ગુણવત્તાને વધારવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી શકે છે, ઘણીવાર ધોરણો, માર્ગદર્શિકાઓ અને કામગીરીના પગલાં દ્વારા.

દર્દી-કેન્દ્રિત સંભાળ:

દર્દી કેન્દ્રિત સંભાળ આરોગ્ય મેળવનાર વ્યક્તિની ગરિમા અને આદર સાથે સારવાર કરવા અને તેમના સ્વાસ્થ્ય વિશેના તમામ નિર્ણયોમાં તેમણે સામેલ કરવા વિશે છે. આ પ્રકારની સંભાળ પણ કહેવાય છે. તે એક એવો અભિગમ છે જે વ્યક્તિના આરોગ્ય સંભાળ અધિકારો સાથે જોડાયેલ છે. જેમાં દર્દીની જરૂરિયાતો, પસંદગીઓ અને આરોગ્યસંભાળ નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં સંડોવણી પર ભાર મૂકવો.

નિવારક સંભાળ:

બીમારીઓને રોકવા અને સુખાકારીને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સક્રિય પગલાંને પ્રોત્સાહન આપવું, જે લાંબા ગાળે આરોગ્યસંભાળ ખર્ચ ઘટાડવામાં મદદ કરી શકે છે. પ્રોફિલેક્સિસ એ રોગોને રોકવા માટે આરોગ્ય સંભાળના પગલાંનો ઉપયોગ છે. નિવારક દવાનો ઉદ્દેશ્યો રોગ થવાની સંભાવનાને અટકાવવાનો છે.

હેલ્થ ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી:

હેલ્થકેર ડિલિવરીમાં સંચાર, સંકલન અને કાર્યક્ષમતા સુધારવા માટે ઇલેક્ટ્રોનિક હેલ્થ રેકોર્ડ્સ (EHRs) અને અન્ય તકનીકોનો અમલ કરવો. કમ્પ્યુટર એપ્લિકેશનનો ઉપયોગ કરી

Vidhyayana - ISSN 2454-8596

An International Multidisciplinary Peer-Reviewed E-Journal

www.vidhyayanaejournal.org

Indexed in: Crossref, ROAD & Google Scholar

ચિકિત્સકોના પરીક્ષણો અથવા દવાઓના આદેશો, ક્લિનિકલ નિર્ણય લેવાની અને દવાની અને દવાઓના પ્રીમિટરિંગ માટે કમ્પ્યુટરરાઇટ્સ એન્ટ્રી કરવામાં ઉપયોગ.

Workforce Development:

વર્કફોર્સ વિકાસ, કુશળ આરોગ્ય કર્મચારીઓની પર્યાપ્ત અને કુશળ કાર્યબળની ખાતરી કરવા માટે આરોગ્યસંભાળ વ્યવસાયિકોની તાલીમ, ભરતી અને જાળવણીમાં રોકાણ કરે છે. અંદાજિત કુશળ કાર્યકરોની સંખ્યા 2030 માં 1.77 મિલિયનના વર્તમાન માં વધીને 3.65 મિલિયન થશે.

હેલ્થકેર ડિલિવરી મોડલ્સ:

ભારતમાં આરોગ્ય ક્ષેત્રે પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર, અને પેટા પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર, દવાઓની સ્વદેશી સિસ્ટમ, સ્વેચ્છિક આરોગ્ય સંસ્થાઓ તેમજ વિવિધ રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય કકરમનો સમાવેશ થાય છે. જાહેર અને ખાનગી સ્વાસ્થ્ય વીમા ભંડોળના સંયોજન દ્વારા ચૂકવવામાં આવે છે. જેમાં ટેલિમેડિસિન, હોમ-આધારિત સંભાળ અને આંતરશાખાકીય ટીમ-આધારિત અભિગમો જેવા કેર ડિલિવરીના નવા મોડલ્સની શોધખોળ કરી સુવિધાઓ વધારવી.

આરોગ્ય સમાનતા:

આરોગ્ય અને આરોગ્ય સમાનતા એ પરિસ્થિતિઓ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે જેમાં લકો જન્મે છે, વૃદ્ધિ પામે છે, જીવે છે, કામ કરે છે. જેમાં સમાનતા રખાવી. જેમાં આરોગ્ય સ્માનતા ખાતું ખોળવવામાં આવે છે જેમાં આશ્રિતો માટે ના નાણાં જમા કરવવામાં આવે છે.

રેગ્યુલેટરી રિફોર્મ્સ:

બદલાતી હેલ્થકેર જરૂરિયાતો, ટેકનોલોજીઓ અને શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓને અનુકૂળન કરવા માટે કાયદા અને નિયમોને અપડેટ કરવું. આ સુધારાઓ દેશની આરોગ્યસંભાળ પ્રણાલી, રાજકીય વાતાવરણ, આર્થિક પરિબલો અને સામાજિક મૂલ્યોના આધારે નોંધપાત્ર રીતે બદલાઈ શકે છે.

ઉપસંહાર:

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના સથવારે દેશનો વિકાસ વધી રહ્યો છે. જેમાં વ્યક્તિને જીવન જીવવા માટે આવશ્યક બાબતો સવલતો યોગ્ય અને પૂરતા પ્રમાણમાં માળી રહે તે જરૂરી છે તેથી સરકાર દ્વારા વ્યક્તિના સર્વાંગી વિકાસને ધ્યાનમાં લઈ સામાજિક, આર્થિક વિકાસ તેમજ આરોગ્યની સુવિધાઓ પૂરતા પ્રમાણમાં માળી રહે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવામાં આવ્યા છે. રાજ્ય અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા વિવિધ યોજના, અમલમાં લાવી વ્યક્તિને શારીરિક રીતે તંદુરસ્ત બાનવવાના પ્રયાસો થઈ રહ્યા છે. માટે વિકસિત ભારત 2047ના લક્ષ્યાંકમાં 2047 સુધીમાં ભારતને વિકસિત રાષ્ટ્ર બનાવવાનું છે. આ વિઝનમાં આર્થિક વૃદ્ધિ, સામાજિક પ્રગતિ, પર્યાવરણીય ટકાઉપણું અને સુશાસન સહિત વિકાસના વિવિધ પાસાઓનો સમાવેશ થાય છે. આરોગ્ય સુધારણાનો મુખ્ય હેતુ આરોગ્ય સુધારણાની ગુણવત્તા અને સામાન્ય વર્ગના લોકોને પસાય તેવી ક્ષમતામાં સુધારો કરવાનો છે. ખર્ચ નિયંત્રણની વ્યૂહરચનાઓ અમલમાં મૂકવા, નિવારક સંભાળને પ્રોત્સાહન આપવા અને આરોગ્યસંભાળ વિતરણ પ્રણાલીને વધારવા જેવા પગલાંનો સમાવેશ થાય છે. આરોગ્ય સંભાળ વ્યક્તિની શારીરિક તંદુરસ્તી પર વધુ ભાર આપે છે.

Vidhyayana - ISSN 2454-8596

An International Multidisciplinary Peer-Reviewed E-Journal

www.vidhyayanaejournal.org

Indexed in: Crossref, ROAD & Google Scholar

संदर्भो:

Investment Opportunities in India's healthcare Sector

<https://www.legalwindow.in/healthcare-reforms-in-india/>

<https://www.google.com/search?q=patient+centered+care+in+healthcare/>